

myönsi rautatiespeditööri K. Sundströmille ¹⁾ Pohjoissatamassa olevan Paloholman suhteen, Helsingfors aktiebostäder ²⁾ nimiselle osakeyhtiölle kahden maa-alueen suhteen, joista toinen kuului huvilaan n:o 25 Suruttomaan, toinen huvilaan n:o 68 Kampinmalmiin, ratamestari M. Rudnäälle ³⁾ erään Vallilan huvilan n:o 15 alueen suhteen, kauppias A. F. Waseniukselle ⁴⁾ huvilan n:o 3 Annebergin suhteen, Tampereen pellava- ja rautateollisuusosakeyhtiölle ⁵⁾ sen alueen suhteen, jolla Helsingin laivatelakka teollisuuslaitoksineen sijaitsi, insinööri J. Stenbergille ⁶⁾ Siltasaarella sijaitsevan huvilan n:o 33 suhteen, puutarhuri M. G. Steniukselle ⁷⁾ huvilaan n:o 68 Kampinmalmiin kuuluvan Leppäsuoksi nimitetyn alueen suhteen, pankinkassanhoitaja C. R. Ignatiukselle ja hänen vaimolleen ⁸⁾ Isolla Siltasaarella olevan huvilan n:o 32 suhteen, kauppias A. F. Fohströmille ⁹⁾ Töölössä olevan huvilan n:o 61 a suhteen sekä majuri R. J. Maexmontanille ¹⁰⁾ huvilan n:o 9 Kammion suhteen.

Sitävastoin kaupunginvaltuusto rahatoimikamarin lausunnon mukaisesti epäsi ¹¹⁾ vahtimestarinleski H. Lindelöfin anomuksen saada kaupunkia kuulematta toiselle henkilölle luovuttaa Ratakadun varrella sijaitsevan vuokratontin n:o 6 vuokraoikeuden, koska kamari aikoi ehdottaa, että mainittu tontti tarjottaisiin lunastettavaksi vuonna 1879.

Luistinradan järjestäminen Kappellesplanaadiin. Kunnallispormestari oli kehoittanut v. t. kaupunginpuutarhuria L. A. Jernströmiä antamaan maistraatille lausunnon kysymyksestä, oliko syytä pelätä n. s. Kappelin vuokraajan, metsänhoitaja O. Wetterhoffin »pikku esplanaadiin» suunnitteleman luistinradan vahingoittavan sikäläisiä istutuksia vai ei. Saatuaan pyytämänsä lausunnon, jossa tultiin siihen käsitykseen, että luistinrata todennäköisesti vaikuttaisi haitallisesti tämän esplanaadin osan kasvullisuuteen, maistraatti lähetti sen kaupunginvaltuustolle samalla antaen tälle tehtäväksi ratkaista, saiko tällaisen radan järjestää paikalle. Tämän johdosta valtuusto, joka ei katsonut tehtäväkseen puuttua asiaan, päätti ¹²⁾ anoa maistraatilta, että maistraatti valvoisi, ettei metsänhoitaja Wetterhoff ylittänyt hänelle kaupungin ja hänen välisessä vuokrasopimuksessa myönnettyjä oikeuksia.

3. Kaupungin omistamien talojen ja rakennusten käyttämistä määrättyihin tarkoituksiin sekä sellaisten rakennusten teettämistä ja kunnossapitoa koskevat kysymykset.

Uuden teurastamon rakennuttaminen. Esiteltäessä rahatoimikamarin lausuntoa uuden teurastuslaitoksen rakennuttamisesta ja sen yhdeydessä kymmenen kaupungissa toimivan teurastajamestarin tekemää anomusta, että heidät oikeutettaisiin omalla kustannuksellaan rakennuttamaan ja yleisön käytettäväksi luovuttamaan ajanmukaisia teurastamoja, kaupunginvaltuusto vuonna 1877 oli palauttanut ¹³⁾ asian kamariin uuden lausunnon antamista varten. Kamarin tämän johdosta kehoitettua anomuksentekijöitä antamaan asiasta täsmennetyn ehdotuksen nämä vuonna 1878 kamarille lähettämässään kirjelmässä lausuivat m. m.:

¹⁾ Valt. pöytäk. 1 p. huhtik. 6 §. — ²⁾ S:n s:n 7 §. — ³⁾ S:n s:n 8 §. — ⁴⁾ S:n 30 p. huhtik. 5 §. — ⁵⁾ S:n s:n 18 § ja 14 p. toukok. 2 §. — ⁶⁾ S:n 28 p. toukok. 11 §. — ⁷⁾ S:n s:n 14 §. — ⁸⁾ S:n 18 p. kesäk. 10 §. — ⁹⁾ S:n 28 p. kesäk. 6 §. — ¹⁰⁾ S:n 8 p. lokak. 5 §. — ¹¹⁾ S:n 29 p. lokak. 14 §. — ¹²⁾ S:n 11 p. tammik. 19 §. — ¹³⁾ Ks. s. 249.

että teurastamolle ehdotettu Taivallahden rannalla sijaitseva paikka tosin oli tarkoitukseen sopivin, mutta että läheiset sotaväen maaliinammuntaradat olivat niin sijoitetut, että luodit voivat lentää tähän paikkaan, minkä johdosta olisi ryhdyttävä tapaturmien ehkäisemistä tarkoittaviin toimenpiteihin;

että hakijat siinä tapauksessa, että heille vuokratta taattiin mainitulta paikalta n. 30,000 neliökyynärän laajuinen maa-alue, suostuivat rakentamaan sinne teurastuslaitoksen rakennukset pääasiallisesti rahatoimikamarin aikaisemmin puoltaman suunnitelman ¹⁾ mukaisia luonnospiirustuksia noudattaen sellaisin vähäisin muutoksin, joihin kamari piirustuksia lopullisesti laadittaessa antoi luvan;

että hakijat sitoutuivat ennen vuoden 1880 loppua saamaan laitoksen valmiiksi käyttökuntoon ja aitauksen ympäröimäksi ja siinä tapauksessa, etteivät työt olleet aloitetut mainitun vuoden tammikuun lopussa, suorittamaan kaupungille vahingonkorvausta 1,000 markkaa sekä, elleivät ne vuoden lopussa olleet valmiiksi suoritettut, 3,000 markkaa lisää;

että hakijoille siinä tapauksessa, ettei tarpeellista hiekkaa ja kiveä ollut saatavissa rakennuspaikalta, olisi myönnettävä oikeus hiekan ja kiven ottamiseen jostakin lähellä olevasta paikasta rahatoimikamarin osoitusten mukaan sekä rakennuksia että laitokselle vievän tien rakentamista ja vastaista kunnossapittoa varten;

että hakijat siinä tapauksessa, että laitos myöhemmin havaittiin liian ahtaaksi, suostuivat suorittamaan tarpeelliset lisärakennukset, kuitenkin ehdoin, ettei kaupungin, yksityisten henkilöiden eikä yhtiöiden kolmenkymmenen vuoden aikana sallittu kaupungin maalle rakentaa suurempia eikä pienempiä teurastamoja eikä toimittaa niissä teurastusta;

että kaupungin, jos se vastedes tarpeen vaatiessa halusi saada kyseisen paikan haltuunsa, oli arvioinnin jälkeen lunastettava kaikki laitokseen kuuluvat rakennukset;

että rahatoimikamarin hakijain ehdotuksesta tuli asettaa laitokselle päällysmies, jolle hakijat voivat hankkia vapaan asunnon paikalta ja maksaa enintään 1,000 markan vuosipalkan ja joka oli velvollinen järjestyksen ylläpidon valvomisen lisäksi hakijain laatiman päiväkirjan mukaan hoitamaan laitoksen kirjanpitoa;

että kaikki laitokselta kertyvät jätteet koottaisiin puhdistushuoneiden alle ja tarpeen mukaan, lämpimimpänä vuodenaikana päivittäin, hakijain toimesta kuljetettaisiin lähimmälle rahatoimikamarin osoittamalle kaatopaikalle; sekä

että hakijat, jotka olivat pitäneet rahatoimikamarin ehdottamaa järjestyssääntöä eräiltä osiltaan vaikeana soveltaa, olivat laatineet uuden ehdotuksen laitoksen järjestyssäännöksi ja samaten taksaksi, jonka mukaan yleisön ja muiden kuin laitoksen osakkaiden oli suoritettava maksut sen käyttämisestä ja jota, jos siihen vastedes katsottiin tarpeelliseksi tehdä muutoksia, tuli saada kamarin luvalla muuttaa.

Hakijain ehdottama taksa oli seuraava:

Taksa, jonka mukaan yleisön ja muiden kuin teurastuslaitoksen osakkaiden on suoritettava maksut sen käyttämisestä.

Härästä ja siasta	1: 50
Lehmästä	1: 25
Vasikasta, lampaasta ja vuohesta	—: 60

¹⁾ Ks. s. 248.

Teurastajalle maksetaan:

Härästä	2: —
Lehmästä ja mullikasta	1: 50
Vasikasta	1: —
Lampaasta ja vuohesta	—: 75
Siasta	3: —

Vaakamaksuksi suoritetaan 2 penniä leiviskältä.

Sen jälkeen antamassaan lausunnossa rahatoimikamari huomautti, että kamarikin puolestaan oli sitä mieltä, että kaupungin teurastajamestarien mieluummin oli pantava käyntiin puheena olevan laatuinen toiminta, ja katsoi myöskin voivansa puoltaa mainitun alueen luovuttamista hakijoille vuokratta kolmenkymmenen vuoden ajaksi, minkä jälkeen heidän olisi suoritettava kohtuullinen vuokramaksu kaupunginkassaan. Sitävastoin kamari jyrkästi vastusti teurastuslaitoksen pidon yksinoikeuden myöntämistä hakijoille. Niin kauan kuin tällaista laitosta pidettiin asianmukaisessa kunnossa ja se kunnollisesti palveli yleisöä, ei uusien samanlaatuisten yritysten syntymistä ollut odotettavissa vuosikymmeniin, ja kyseistä laatua olevan, mahdollisen kilpailun ehkäisemistä tarkoittavan edun myöntäminen siis oli täysin tarpeetonta; sitävastoin ilmenisivät todennäköisesti piankin, jos tällainen etu myönnettäisiin, ne huonot seuraukset, joita tällaiset yksinoikeudet olivat osoittaneet aiheuttavansa, kuten liikkeen hoidossa havaittava huolellisuuden ja ripeyden puute y. m. Maaliinammuntaradan siirtämistä tarkoittaviin valmistaviin toimenpiteisiin kamari jo oli toisista syistä ryhtynyt. Hakijain anomuksen hyväksymisen ehdoksi olisi edelleen määrättävä, ettei heidän laatimaansa taksaa saanut korottaa ilman kamarin suostumusta, että kamarin tuli saada asettaa ja erottaa laitoksen päällysmies, että laitoksessa oli noudatettava niitä määräyksiä, joita terveyslautakunta katsoi tarpeelliseksi antaa, sekä että hakijat, jos he laiminlöivät velvollisuuksiensa täyttämisen, menettivät paikan vuokraoikeuden ja olivat velvolliset korvauksetta poistamaan sieltä rakennuksensa. Sen ohessa olisi hakijain ehdottamien sakkomääräysten sijaan heidät velvoitettava tallettamaan kamarin haltuun 5,000 markan suuruinen takausmäärä, joka työn edistyessä vähitellen saataisiin takaisin, mutta jonka kaupunki saisi pitää, ellei työtä ollut määrääjän kuluessa suoritettu. Hakijain järjestyssääntö- ja taksaehdotuksiin olisi sitäpaitsi tehtävä eräitä muutoksia. Lopuksi kamari anoi, että elleivät hakijat ajaneet anomustaan perille, kamari oikeutettaisiin rakennuttamaan kaupungille teurastamo aikaisemman suunnitelmansa mukaisesti kenties tarpeellisiksi katsominsa muutoksia.

Asiaa esiteltäessä kaupunginvaltuusto päätti ¹⁾ lähettää sen valiokuntaan, jonka tuli painattaa siihen liittyvät asiakirjat ja antaa asiasta lausunto. Valiokunnan jäseniksi valittiin ²⁾ vtt Heikel ja Collan sekä tehtailija J. H. Brummer.

Valiokunnan sen jälkeen annettua mietintönsä ³⁾, joka päättyi erinäisiin yksityiskohtaisesti perusteltuihin ponsiin, kaupunginvaltuusto ensin lykkäsi ⁴⁾ sen käsittelyn, kunnes oli hankittu rahatoimikamarin lausunto kysymyksestä, olisiko mahdollisesti jotakin toista, esim. rautatien varrella Fredriksperin tienoilla, suunnilleen Sörnäisten sivuradan lähtökohdalla sijaitsevaa paikkaa kenties pidettävä teurastamolle Taivallahden rannassa olevaa sopivampana. Hakijain selitettyä, että he, ellei viimeksi mainittua paikkaa luovutettu tar-

¹⁾ Valt. pöytäk. 30 p. huhtik. 3 §. — ²⁾ Sn sn 19 §. — ³⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 13. — ⁴⁾ Valt. pöytäk. 28 p. toukok. 8 §.

koitukseen, luopuivat laitoksen rakentamisaikkeesta, kamari lähetti heidän selityksensä kaupunginvaltuustolle ja huomautti omasta puolestaan uudessa lausunnossaan, että Fredrikserin tienoilla sijaitseva paikka toimitetussa katselmuksessa useista syistä oli havaittu sopimattomaksi, mutta että Taivallahden paikan lisäksi myöskin erästä Hietaniemen aluetta voitiin puoltaa laitokselle sopivana.

Asiaa uudelleen esiteltäessä kaupunginvaltuusto päätti ¹⁾ ensin hyväksyä teurastamon paikaksi Taivallahden rannalta ehdotetun alueen, jota luovuttaessaan hakijoille rahatoimikamarin kuitenkin tuli katsoa, ettei heille myönnetty minkäänlaista yksinoikeutta. Myöhemmin asia otettiin muilta osiltaan käsiteltäväksi, ja tällöin valtuusto pääasiallisesti valiokunnan ehdotuksen mukaisesti päätti ²⁾:

luovuttaa puheena olevan Taivallahden ranta-alueen maaliinammuntaradan aiheuttaman vaaran tultua poistetuksi hakijoille, jotka sinne rakentaisivat teurastuslaitoksen pääasiallisesti laatimiensa piirustusten mukaisesti, kolmenkymmenen vuoden ajaksi vuokratta, minkä ajan kuluttua vuokraoikeus pidennettäisiin, jos vuokraaja suostui suorittamaan alueesta kohtuullisen vuokramaksun kaupunginkassaan; kaupunki oli velvollinen, jos se vuokrauden kestäessä halusi ottaa paikan takaisin toiseen tarkoitukseen käytettäväksi, arvioinnin jälkeen lunastamaan kaikki laitokseen kuuluvat rakennukset; antaa rahatoimikamarille tehtäväksi tarkemmin määrätä laitoksen paikan sekä aseman että laajuuden;

että Ruoholahdessa sijaitseva kaupungin vanha teurastamo heti uuden teurastuslaitoksen valmistuttua ja tultua luovutetuksi yleisön käytettäväksi suljettaisiin tai purettaisiin;

että teurastamon ennen vuoden 1880 loppua tuli olla valmis luovutettavaksi käytäntöön ja että hakijain sitä varten sopimusta laadittaessa tuli tallettaa rahatoimikamariin rahana tai muuna kamarin hyväksymänä vakuutena 4,000 markkaa, jonka määrän he työn edistyessä kamarin harkinnan mukaan saisivat takaisin, mutta joka joutuisi kaupungin omaisuudeksi, ellei työtä ollut määrääjän kuluessa suoritettu;

että teurastamon osakkaita heidän suhteessaan kaupunkiin ja yleisöön edustaisi julkisesti ilmoitettu hallitus tai isännöitsijä;

että rahatoimikamari osakkaiden ehdotuksen mukaan asettaisi laitoksen päällysmiehen, jolle laitoksen tuli suorittaa vähintään 1,000 markan vuosipalkka paitsi paikalla olevaa vapaata asuntoa;

että laitoksen tuli alistua niihin määräyksiin, joita terveyslautakunta terveydenhoidollisista syistä kenties katsoi tarpeelliseksi antaa;

antaa rahatoimikamarille tehtäväksi tehdä hakijain kanssa kirjallisen sopimuksen ja erityisesti hakijain mieltä kuultuaan antaa tarkempia ohjeita sekä laitoksen tarkoituksenmukaisuuteen vaikuttavista rakennustyön osista, kuten vedennostolaitteiden järjestämisestä, teurastamon lattiain ja seinien päällystämisestä y. m., että myöskin vastaisesta jätteiden poistamisesta laitoksesta, minkä ohessa kamarin tuli osoittaa paikka, jolta laitoksen tarvitseman kiven ja hiekan sai ottaa; sekä

että hakijat, jos he laiminlöivät velvollisuuksiensa täyttämisen tai uudistettujen varoitusten jälkeen eivät noudattaneet vuokrasopimuksen ja järjestys säännön määräyksiä, menettivät paikan vuokraoikeuden ja olivat velvolliset ilman hyvitystä poistamaan sieltä rakennuksensa.

¹⁾ Valt. pöytäk. 17 p. syysk. 7 §. — ²⁾ S:n 24 p. syysk. 1 §.

Sen ohessa kaupunginvaltuusto hyväksyi hakijain ehdottaman taksan ehdoin, ettei sitä saanut korottaa ilman rahatoimikamarin lupaa ja että laitoksen palveluksessa oleville teurastajille oli suoritettava maksu ainoastaan, jos heidän apuaan teurastuksessa käytettiin, sekä sellaisin lisäyksin, että erityinen veloitus laitoksen tallien käytöstä nimenomaan kiellettiin, minkä lisäyksen sanamuodon kamari sai määrätä. Myöskin järjestyssäännön valtuusto hyväksyi, kuitenkin erinäisin valiokunnan ehdottamin muutoksin, ja oli se, jos hakijain kanssa saatiin aikaan sopimus, lähetettävä läänin kuvernööriin tutkittavaksi ja vahvistettavaksi.

Kaupunginvaltuuston päätöksen johdosta hakijat antoivat rahatoimikamarille kirjelmän, jossa annottiin joitakin muutoksia ja selvennyksiä Taivallahden paikan luovutusehtoihin. Kamarin puoleltua tätä esitystä valtuusto edelleen päätti¹⁾:

suostua sellaiseen päällysmiehen palkkaetuja koskevan määräyksen muutokseen, että tämän tuli saada laitokselta »paikalla olevan vapaan asunnon lisäksi rahapalkkaa» tai »saada palkkaa enintään 1,000 markkaa vuodelta paikalla olevan vapaan asunnon lisäksi»;

lieventää hakijoille velvollisuuksiensa täyttämisen laiminlyömisestä aiheutuvaa seuraamusta siten, että sen sai suorittaa sakoilla, joiden määrästä rahatoimikamaria kehoitettiin antamaan tarkempi ehdotus;

että jos hakijat määrättiin suorittamaan maksu vanhojen teurastamojen käytöstä, kaupungin tuli pitää ne kunnossa, mutta että ellei tällaista maksua määrätty, kunnossapitovelvollisuus siirtyi hakijoille;

myöntää hakijoille rakennusten valmistumisajan lykkäystä vuoden 1881 loppuun ja samaten lykätä sen kolmikymmenvuotiskauden, jonka kuluessa hakijat saivat vuokratta pitää laitoksen paikan hallussaan, vuodeksi eteenpäin; sekä

oikeuttaa rahatoimikamarin siinä tapauksessa, että Taivallahden paikan laatu sen salli, luovuttamaan sieltä hakijoille enintään 30,000 neliökynärän laajuisen alueen.

Rahatoimikamarin sen jälkeen lähettämän ehdotuksen, joka koski edellä mainittujen sakkojen määräämistä, kaupunginvaltuusto lähetti²⁾ valmisteluvaliokuntaan, mutta sen käsittely siirtyi seuraavaan vuoteen.

Rakennuksen teettäminen kunnalliselle sairaalalle. Kaupungin kuumesairaalan sijoituskysymystä käsittelemään vuonna 1876 asetetun³⁾ valiokunnan esityksestä kaupunginvaltuusto vuonna 1877 oli päättänyt⁴⁾ luovuttaa kunnan terveydenhoidon tarpeisiin alueen, joka sijaitsi kreikkalais-venäläisen seurakunnan kirkkomaan ja Lapinlahdenkadun työväenasuntojen luoteista rajaviivaa myöten Ruoholahteen vedetyn suoran kadun välillä ja jonka rajana pohjoisessa olivat mainittu katu ja kirkkomaantie, etelässä Ruoholahti. Myöhemmin s. v. valtuusto oli antanut⁵⁾ samalle valiokunnalle tehtäväksi antaa laatia ja lähettää valtuustolle kyseisen alueen pohjapiirroksen sekä ensi sijassa rakennettavien rakennusten sijoitussuunnitelman.

Valiokunta antoi vuonna 1878 ensimmäisen mietintönsä⁶⁾ oman rakennuksen teettämisestä kunnan sairaanhoidon tarpeisiin. Siinä esitettiin ensin seikkaperäinen historiallinen katsaus kysymyksen aikaisempiin vaiheisiin. Tästä ilmeni m. m., että ehdotus oman rakennuksen teettämisestä kunnalliselle sairaalalle oli tehty jo vuonna 1860, että sittemmin vuonna 1866 perustetun

¹⁾ Valt. pöytäk. 7 p. marrask. 6 §. — ²⁾ S:n 20 p. jouluk. 5 §. — ³⁾ Ks. s. 93. — ⁴⁾ S:n s. 217. — ⁵⁾ S:n s. 249. — ⁶⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 17.

kuumesairaalan vuokrat aikojen kuluessa olivat erittäin huomattavasti kohonneet sekä että sitäpaitsi sairassijain tarpeen tyydyttämiseksi miltei joka vuosi oli ollut hankittava tilapäisiä huoneistoja. Aika ajoin välttämättömiksi käyneet epämukavat muutot ja se seikka, että oli mahdotonta tyydyttävästi sisustaa sairaalaa yksityisiin huoneistoihin, sekä lisäksi monet muut epäkohdat olivat jo kauan ja yhä ponnekkaammin puhuneet oman, kyllin tilavan sairaalan rakentamisen puolesta. — Valiokunnan ehdotukseen liittyi kaksi asemapiirrosta sekä kolmet arkkitehti G. F. Granholmin laatimat vaihtopuoliset luonnospiirustukset kustannusarvioineen. Luonnoksen n:o 1 mukaan rakennus tehtäisiin puusta yksikerroksiseksi keskiosan yläpuolelle tulevin pienin lisäkerroksin ja sisältäisi talous- ja hoitajatarhuoneiden lisäksi 50 sairassijaa. Luonnos n:o 2, joka oli ainoastaan luonnos n:o 1 laajennettuna, edellytti kylkirakennuksen teettämistä, mikä lisäisi sairassijain luvun 72:een. Luonnoksen n:o 3 mukaan taaskin rakennus tehtäisiin kivistä kaksikerroksiseksi ja käsittäisi paitsi talous- ja sairaanhoitajatarhuoneita 60 sairassijaa. Luonnoksen n:o 1 kustannusarvio päättyi 180,950 markkaan, luonnoksen n:o 2 206,300 markkaan ja luonnoksen n:o 3 258,800 markkaan. Valiokunta puolestaan kannatti viimeksi mainittua ehdotusta, koska sairaalan rakentaminen kivistä sen mielestä itse laitoksen tarkoituksenmukaisuuden ja vastaisen talouden kannalta oli verrattomasti edullisempaa. Valiokunta piti kuitenkin asiaa niin tärkeänä, että sairaalan rakentamista minkä vaihtoehdon mukaan tahansa oli pidettävä parempana kuin rakennuskysymyksen siirtämistä yhäkin tuonnemmaksi. Mietintö päättyi seuraavaan ehdotukseen:

1) että kunnallinen sairaala rakennettaisiin Lugnet-huvilan alueella sijaitsevalle, sille määrätylle paikalle noudattamalla joitakin vaihtoehtoisista piirustuksista;

2) että rakennuksen tuli valmistua kyllin aikaisin, jotta se viimeistään kesäkuun 1 p:nä 1881 voitiin luovuttaa käytettäväksi;

3) että rakennustyöhön tarvittavat varat, ellei niitä voitu saada kokoon taksoituksella, osoitettaisiin lähitulevaisuudessa otettavasta järjestely- ja uudisrakennuslainasta;

4) että terveyslautakunnalle annettaisiin tehtäväksi laatia yksityiskohdaiset piirustukset valtuuston hyväksymän vaihtoehdotuksen mukaisesti sekä antaa ne ynnä kustannuslaskelma valtuustolle;

5) että sairaalalle määrätty tontti jo kuluvana vuonna aidattaisiin ja että poliisikamari osoittaisi sillä olevat syvennykset sopivien jätteiden kaatopaikaksi; sekä

6) että kuumesairaalan hallussa oleva huoneisto otettaisiin edelleen vuokralle kahdeksi vuodeksi eli kesäkuun 1 p:ään 1881.

Mietintöä esiteltäessä kaupunginvaltuusto katsoi asian jatkuvan käsittelyn kuuluvan lisätyille kaupunginvaltuutetuille ja päätti ¹⁾ anoa maistraatilta toimenpidettä näiden valitsemiseksi. Myöhemmin maistraatti ilmoitti ²⁾, että yleisessä raastuvankokouksessa oli valtuuston lisäjäseniksi puheena olevan asian käsittelyyn valittu tehtailija A. H. Bade, insinööri E. L. Bergroth, protokollasihteeri N. Björklund, ravintoloitsija G. Blomqvist, rakennusmestari F. Brandt, kauppias A. Dahl, esittelijäsihteeri, vapaaherra C. V. de la Chapelle, ylim. professori O. Donner, valtiokonttorin sihteeri, lakitieteenkandidaatti W. Eneberg, nyöripunoja J. E. Engström, kauppias A. Ferlmann, kaartin-kapteeni E. Gahmberg, kirjakauppias K. E. Holm, maalari G. A. Holmberg,

¹⁾ Valt. pöytäk. 23 p. elok. 2 §. — ²⁾ S:n 29 p. lokak. 4 §.

laamanni A. F. Jansson, kolleegiassessori E. A. Kjölnerfeldt, kauppalaivan-kapteeni V. R. Kählman, teurastajamestari C. Lindroth, filosofian kandidaatti N. V. A. Löfgren, professorit R. A. Montgomery ja A. Th. Saelan sekä kauppiaat W. Scharin, G. F. Stockmann ja A. F. Wasenius.

Otettuaan sittemmin tämän asian käsiteltäväkseen lisätyt kaupungin-valtuutetut päättivät ¹⁾ palauttaa sen valiokuntaan, jonka tuli antaa laatia vaihtopuoliset luonnokset sairaalarakennuksen teettämiseksi valiokunnan ehdottamaan paikkaan suppeamman ohjelman mukaisesti, joko 60,000 à 70,000 markan kustannuksin ja ainoastaan jo todetun tarpeen tyydyttämiseksi tai 110,000 à 112,000 markan kustannuksin; molemmat ehdotukset oli laadittava mahdollisimman suurta säästäväisyyttä noudattaen ja siten, että rakennusta vastaisen tarpeen vaatiessa voitiin laajentaa. Samalla annettiin valiokunnalle tehtäväksi hankkia selvitys siitä, voitiinko ja missä määrin työ- ja vaivaistalon yhteyteen rakennettua uutta sairaalaa käyttää kunnan yleisen sairaanhoidon tarpeisiin.

Valiokunta antoi sen jälkeen asiasta uuden mietinnön ²⁾, johon liittyi viisi eri sairaalarakennusluonnosta kustannusarvioineen. Arkkitehti G. F. Granholmin laatiman ehdotuksen n:o 1 mukaan rakennus tehtäisiin kaksikerrokseksi, kellarikerros kivistä ja pääkerros puusta; sairassijain lukumäärä oli 30 ja voitiin lisätä 38:aan, ja arvioidut kustannukset nousivat 70,000 markkaan. Arkkitehti C. Th. Höijerin laatima ehdotus n:o 2: kolmikerroksinen rakennus, kellarikerros kivistä ja molemmat muut puusta, sairassijain lukumäärä 30, voitiin lisätä 48:aan, kustannukset niinkään 70,000 markkaa. Arkkitehti G. F. Granholmin laatima ehdotus n:o 3: kolmikerroksinen rakennus, kellarikerros kivistä ja molemmat muut puusta, sairassijain lukumäärä 47, voitiin lisätä 60:een, kustannukset 98,000 markkaa. Arkkitehti E. A. Lagerspetzin laatima ehdotus n:o 4: kaksikerroksinen rakennus, kellarikerros kivistä ja pääkerros puusta, sairassijain lukumäärä 36, voitiin lisätä 48:aan, kustannukset 112,347 markkaa, toisen arvion mukaan 110,000 markkaa. Nimettömän laatima ehdotus n:o 5: kivrakennus, joka käsitti pienehkön maakerroksen sekä kaksi varsinaista kerrosta, sairassijain lukumäärä 32 ja voitiin lisätä 40:een, kustannukset 80,000 markkaa. Näistä luonnoksista kaksi ensiksi mainittua oli laadittu valiokunnan toimeksiannosta; luonnos n:o 4 oli esitetty jo asiaa edellisellä kerralla valtuustossa käsiteltäessä ja luonnos n:o 5 annettu valiokunnalle myöhemmin. — Vaivaistalon sairaalan sairassijain käyttömahdollisuuksista valiokunta lausui, että ne n. 15 paikkaa, jotka ylimalkaan olivat siellä käytettävissä yli vaivaistalon oman tarpeen, eivät sopineet käytettäväksi äkillisten taudintapausten hoitoon, etupäässä koska nämä ehdottomasti vaativat alituista ja välitöntä lääkärin valvontaa sekä eri taloutta. Sitävastoin tuntui mahdolliselta luovuttaa nämä paikat pitkäaikaisten tautien hoitoon, ensi sijassa parantumattomille varattomille potilaille, m. m. sellaisille hiljaisille mielisairaille, jotka eivät tarvitse päivittäistä lääkärinhoitoa, vaan ainoastaan tyyssijän. Jos vaivaistalon sairaalan käyttöä täten laajennettiin, oli suotavaa, että se sairaanhoidon puolesta alistettiin terveyslautakunnan välittömään valvontaan. — Valiokunta ehdotti lisättyjen valtuutettujen päätettäväksi, että noudattaen joitakin edellä mainituista piirustuksista rakennettaisiin sairaala pääasiallisesti äkillisten, ensi sijassa kulkutaudinluontoisten ja tarttuvien taudintapausten hoitoa varten.

¹⁾ Lis. valt. pöytäk. 29 p. marrask. 1 §. — ²⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 19 (painovirheen takia saanut järjestysnumeron 18).

Asiaa uudestaan esiteltäessä lisätyt kaupunginvaltuutetut päättivät¹⁾ myöntää äkillisten, ensi sijassa kulkutaudinluontoisten ja tarttuvien taudintapausten hoitoa varten aiotun sairaalan rakennuttamista varten 70,000 à 80,000 markan suuruisen määrärahan, kuitenkin siten, että ensiksi mainitun määrän sai ylittää ainoastaan, jos rakennus tehtiin kivistä. Samalla annettiin vakinaisille valtuutetuille tehtäväksi tarkemmin määrätä rakennusyrityksen yksityiskohdat, myöskin rakennusaine, sekä valiokunnan ensimmäisen mietinnön toisessa, neljännessä, viidennessä ja kuudennessa ponnassa mainitut seikat. Edellä mainittujen varojen osoittamistapaa ja -aikaa koskeva kysymys oli sitävästoin otettava harkittavaksi sen jälkeen kun valtuuston suurehkon uudisrakennus- ja järjestelylainan ottamista valmistelemaan asettama valiokunta²⁾ oli antanut mietintönsä, jolloin sitä käsittelee mainittua lainakysymystä varten asetettu lisätty kaupunginvaltuusto. Lainavaliokuntaa kehoitettiin sen ohessa laskelmissaan ottamaan huomioon puheena oleva varain tarve.

Oman talon rakennuttaminen reaalikoululle. Rahatoimikamari oli vuonna 1877 saanut³⁾ tehtäväkseen antaa lausunnon osin sopivan paikan osoittamisesta oman talon teettämiseksi reaalikoululle, osin huoneiston hankkimisesta kansankirjastolle ja lukusalille. Tämän johdosta s. v. antamassaan lausunnossa kamari ehdotti, että Korkeavuorenkadun varrella korttelissa n:o 104 Kultakalassa sijaitseva tontti n:o 19 (osoite n:o 21) luovutettaisiin reaalikoulun suunnitellun rakennuksen paikaksi sekä että tähän rakennukseen sijoitettaisiin myöskin kansankirjaston ja lukusalin huoneisto. Reaalikoulun tonttia koskevan kamarin ehdotuksen valtuusto vuonna 1878 lähetti⁴⁾ valiokuntaan, johon valittiin⁵⁾ vtt Sandberg, Wasastjerna, Qvist, Moring ja Lindelöf, kun taas mainitun koulun sekä kansankirjaston ja lukusalin yhteistä rakennusta koskeva ehdotus lähetettiin⁴⁾ yhteisvaliokuntaan, johon kuuluivat edellä mainitut henkilöt sekä vuonna 1877 kansankirjaston huoneistokysymystä valmistelemaan asetetun valiokunnan³⁾ jäsenet. — Yhdistetyn valiokunnan vaatimuksesta valtuusto sittemmin hylkäsi⁶⁾ ehdotuksen yhteisen rakennuksen teettämisestä. Ensiksi mainittu valiokunta ei vuoden varrella antanut lausuntoaan.

Oman talon rakennuttaminen kansankirjastolle ja lukusalille. Helsingin anniskeluosakeyhtiön osoitettua 61,405:29 markan rahamäärän kansankirjaston ja lukusalin rakennusrahostoksi lausuen toivomuksenaan, että ryhdyttäisiin toimenpiteihin piirustusten hankkimiseksi tilavan, valoisan ja siistin huoneiston aikaansaamiseksi näille laitoksille joko vapaaehtoisen palokunnan tai taideteollisuusyhdistyksen suunnitelluista rakennuksista tai rakentamalla niille oma talo, kaupunginvaltuusto vuonna 1877 oli lähettänyt³⁾ asian valiokuntaan, joka kuitenkin ei ollut antanut siitä lausuntoa mainittuna vuonna. Myöhemmin s. v. valtuusto ajatellen viimeksi mainittua kyseisen huoneiston hankkimistapaa oli antanut toistaiseksi peruuttaa Hakasalmenkadun tontin n:o 1 (osoite n:o 3) myynnin ja samalla pyytänyt rahatoimikamarilta lausuntoa asiasta. Tämän johdosta kamari, joka aikaisemmin oli saanut⁶⁾ tehtäväkseen antaa lausunnon myöskin paikan varaamisesta reaalikoulun rakennukselle, ehdotti, että korttelissa n:o 104 Kultakalassa Korkeavuorenkadun varrella sijaitseva tontti n:o 19 (osoite n:o 21) luovutettaisiin suunnitellun koulutalon paikaksi sekä että siihen järjestettäisiin huoneisto myöskin

¹⁾ Lis. valt. pöytäk. 18 p. jouluk. 1 §. — ²⁾ Ks. s. 376. — ³⁾ S:n s. 250. — ⁴⁾ Valt. pöytäk. 11 p. tammik. 12 §. — ⁵⁾ S:n 25 p. tammik. 12 §. — ⁶⁾ Ks. ylemp.

kansankirjastolle ja lukusalille. Tämän ehdotuksen, mikäli se koski yhteisen rakennuksen teettämistä reaalikoululle sekä kansankirjastolle ja lukusalille, valtuusto lähetti ¹⁾ yhteisvaliokuntaan, johon kuuluivat edellä mainitun valiokunnan jäsenet ja erityisesti reaalikoulun rakennuskysymystä käsittelemään asetetun valiokunnan jäsenet ²⁾).

Yhdistetty valiokunta lausui mietinnössään ensiksikin, ettei rahatoimikamarin ehdotusta olisi toteutettava sitä ennen neuvottelematta Helsingin anniskeluosakeyhtiön kanssa, joka oli lausunut asiasta täsmällisesti määrättyyn toivomuksensa. Siitä huolimattakin valiokunta epäili, oliko sopivaa sijoittaa yhtiön lahjoittamia varoja kunnalliseen koulurakennukseen. Nämä varat, jotka oli lahjoitettu ei-pakollista tarkoitusta varten, olisi säilytettävä erityisenä, kunnan hoitamana rahastona, ja jos ne sijoitettaisiin jonkinlaiseen omaisuuteen, olisi tämä pysytettävä erillään kunnan omaisuudesta. Jos puheena olevat varat sijoitettaisiin reaalikoulun ja kansankirjaston yhteiseen rakennusyritykseen, ei siis ainoastaan kumpaisenkin laitoksen osaa rakennuksesta olisi tarkasti määrättävä, vaan kansankirjastolle olisi nimenomaan pääomana luettava myöskin aatteellinen osa itse kiinteistöstä, osa sen arvosta, mistä järjestelystä vastedes voisi koitua paljon hankaluutta. Käytännölliseltä kannalta valiokunta huomautti, että suurehkon koulun ja kansankirjaston yhdistäminen saman katon alle ei ollut helppo tehtävä. Kumpikaan niistä ei tyytyisi käyttämään hyväkseen yhteisen rakennuksen yläkerroksia, ja jos rakennus taas jaettaisiin siten, että kumpikin laitos saisi siitä pohjakerroksesta kattoon asti ulottuvan, koko rakennuksen korkuisen palomuurin erot-taman osansa, vähenisi yhteenrakentamisen aiheuttama taloudellinen hyöty olennaisesti ja rakennus veisi tontista suuremman osan kuin reaalikoulun tilan ja leikkikentän tarpeen kannalta oli suotavaa. Lopuksi rahatoimikamarin ehdottama tontti vielä kauan tuli olemaan asemaltaan liian etäinen kansankirjastolle, varsinkin jos otettiin huomioon tämän mahdollinen vastainen kehittäminen kunnalliskirjastoksi laajemmassa mielessä, ja vielä enemmän tämä koski lukusalialia. Omasta puolestaan lausuen toivomuksen, että ajatus oman talon aikaansaamisesta kansankirjastolle ja lukusalille pysyisi vireillä ja että odotettaisiin suotuisampaa tilaisuutta sen toteuttamiseen, valiokunta ehdotti, että ehdotus yhteisen talon rakennuttamisesta saisi raueta. Tämän mukaisesti kaupunginvaltuusto asiaa esiteltäessä hylkäsi ³⁾ kamarin ehdotuksen.

Myöhemmin edellä mainittu, kansankirjaston huoneistokysymystä käsittelemään vuonna 1877 asetettu valiokunta antoi lausuntonsa kansankirjastolle ja lukusalille lahjoitetun rakennusrahaston käytöstä. Valiokunta huomautti siinä, että ajatuksen kansankirjaston ja lukusalin sijoittamisesta samaan taloon kuin taideyhdistys todennäköisesti oli katsottava rauenneen valtion sitouduttua ⁴⁾ aikanaan rakennuttamaan talon mainitulle yhdistykselle ja taideyhdistykselle. Myöskin suunnitelma, jonka mukaan kansankirjastolle ja vapaaehtoiselle palokunnalle rakennettaisiin yhteinen rakennus, täytyi katsoa hylätyksi, koska palokunnan rakennussuunnitelmat olivat siirtyneet epämääräiseen tulevaisuuteen. Tähän tuli lisäksi, että myöskin Helsingin anniskeluosakeyhtiö näytti muuttaneen mieltään sikäli, että esitetyistä vaihtoehtoista ainoastaan oman talon rakentaminen tuntui saavan osakseen sen hyväksymisen. Viimeisessä yhtiökokouksessaan yhtiö näet oli päättänyt jättää vuoden 1877 vuosivoiton pääosan toistaiseksi käyttämättä ja valtuut-

¹⁾ Valt. pöytäk. 11 p. tammik. 12 §. — ²⁾ Ks. s. 341. — ³⁾ Valt. pöytäk. 1 p. huhtik. 2 §. — ⁴⁾ Ks. s. 222.

tanut hallituksensa sopivan tilaisuuden ilmaantuessa ostamaan jonkin kaupungin keskuksessa sijaitsevan talon, joka soveltui kansankirjaston ja lukusalin rakennuksen paikaksi ja joka sen ohessa kenties voi hyödyttää muitakin yhtiön voittovarain käytön tarkoituksenaan kanssa sopusoinnussa olevia laitoksia. Yhtiön hallitus oli myöskin valiokunnalta anonut, että vastaista kirjastotaloa varten laadittaisiin pohjapiirustus, jota hallitus voisi käyttää ohjeenaan sopivan tontin ostossa. — Valiokunta ehdotti tämän johdosta:

että anniskeluosakeyhtiön lahjoittama rahasto ensi tilassa käytettäisiin oman talon rakentamiseen kansankirjastolle ja lukusalille;

että rahatoimikamari saisi hoitaa ja pitää korkoa kasvamassa tähän rahastoon jo kertyneet tai vastedes kertyvät varat, kunnes suunnitelma voitiin toteuttaa; sekä

että valiokunnalle annettaisiin tehtäväksi yksissä neuvoin kansankirjaston ja lukusalin johtokunnan kanssa laatia ja antaa kaupunginvaltuuston harkittavaksi puheena olevan talon yleinen suunnitelma.

Kaupunginvaltuuston hyväksyttyä¹⁾ valiokunnan ehdotuksen sen kaikilta osilta valtuustolle annettiin edellä mainitussa järjestyksessä laadittu rakennuksen yleinen pohjapiirros, jonka valtuusto niinkään hyväksyi²⁾. Tämän mukaisesti rakennus, joka olisi tehtävä kivistä, suunniteltaisiin n. 50,000 nidoista käsittävää kirjastoa silmälläpitäen varaamalla tilaa tämän nidosmäärän kaksinkertaistamiseen ja käsittäisi seuraavat huoneet:

1) kaksi tai useampia kirjasaleja, jotka jakautuivat ainakin kahteen päällekkäiseen, matalaan, rautarakenteiseen kirjakerrokseen ja joiden yhtenälaskettu pinta-ala oli vähintään n. 2,500 neliöjalkaa; 2) suurehkon varsinaisen kansankirjallisuuden lainaushuoneen; 3) arvokkaamman kirjallisuuden yhdistetyn lainaus- ja lukuhuoneen, jonka tuli olla arvioitu n. 30 tai 40 lukevalle henkilölle; 4) kirjasalien vieressä tai välillä sijaitsevan luettelomishuoneen; 5) suuren sanomalehtilukusalin, johon tuli mahtua vähintään 80 lukijaa ja jonka lattiapinta-alan tuli olla n. 1,600 neliöjalkaa; 6) pienehköön aikakauslehti-, lentolehti- y. m. lukusalin, joka oli arvioitu 30 tai 40 lukijalle; 7) vahtimestarin asunnon, eteisiä, lämmityslaitetta varten tarpeelliset tilat, käymälän ja vedenheittolaitoksen sekä tarpeelliset kellarit samoin kuin 8) jos se kustannusten mainittavasti kohoamatta kävi päinsä, yhden tai useita asuinhuoneistoja kirjastonhoitajalle ja mahdollisesti kirjastoon otettaville amanuensseille.

Uuden kansakoulutalon rakennuttaminen. Kansakoulujohtokunnan kaupunginvaltuustolle tekemän esityksen, että kansakoulujen tarpeisiin luovutetuille Malminkadun tonteille n:ot 2 ja 4 ensi tilassa rakennettaisiin sopivat kouluhuoneistot, valtuusto ensin lähetti³⁾ rahatoimikamariin. Tämän sen johdosta pyydettyä johtokunnalta asiasta tarkempaa ehdotusta tämä esitti, että mainituille tonteille rakennettaisiin koulutalo, joka käsittäisi neljä kouluhuonetta, kaksi tilavaa eteistä tai käytävää ja vahtimestarin huoneen, sekä lisäksi tarpeelliset ulkokuoneet. Näiden rakennusten kustannukset johtokunta oli arvioinut likimäärin 60,000 markaksi, jos koulutalo tehtiin puusta, ja 86,000 markaksi, jos se tehtiin kivistä, ja rakennusyritystä varten tarvittavat varat voitiin saada lainaksi 6 %:n koroin kansakoulujen lahjoitusrahastoista. Sen jälkeen valtuustolle antamassaan lausunnossa kamari ehdotti, että tonteille vuoden 1879 kuluessa rakennettaisiin koulutalo, mieluummin kivistä ja kaksikerroksinen, sekä että kansakoulujen johtokunnalle annettaisiin tehtäväksi

1) Valt. pöytäk. 18 p. kesäk. 17 §. — 2) S:n 29 p. lokak. 2 §. — 3) S:n 16 p. huhtik. 18 §.

hankkia yksityiskohtaiset piirustukset kustannusarvioineen, minkä ohessa johtokunnalta oli tiedusteltava, eikö tarjottua lainaa voisi saada alemmin koroin.

Asiaa esiteltäessä kaupunginvaltuusto päätti¹⁾, että kyseisille tonteille ensi tilassa ja jos mahdollista jo lukuvuoden 1879—80 alkuun mennessä rakennettaisiin kansakoulujohtokunnan ehdottaman laajuinen puinen koulurakennus ynnä tarpeelliset ulkokuoneet sekä että tästä aiheutuvien, n. 60,000 markaksi arvioitujen kustannusten suorittamista varten otettaisiin kansakoulujen lahjoitetuista rahastoista laina 6 %:n koroin. Sen ohessa kehoitettiin mainittua johtokuntaa pikimmiten antamaan valtuustolle arkkitehdin laatimat rakennuksen yksityiskohtaiset piirustukset kustannusarvioineen. — Valmisteluvaliokunnan ehdotuksesta valtuusto sittemmin täydensi²⁾ lainaa koskevaa päätöstään siten, että se oli maksettava takaisin kahden vuoden kuluessa, minä aikana oli tehtävä lopullinen päätös rakennuskustannusten suoritustavasta, ja että rahatoimikamarin hyvissä ajoin ennen mainittujen kahden vuoden umpeen kulumista tuli antaa valtuustolle asiaa koskeva ehdotus.

Kansakoulujohtokunta lähetti sen jälkeen kaupunginvaltuustolle kaksi arkkitehti C. Th. Höijerin laatimaa luonnosta, joista toinen oli laadittu edellyttäen, että kansakoulurakennus valtuuston päätöksen mukaisesti rakennettaisiin puusta, toinen edellytti sen rakentamista kivistä ja kaksikerroksiseksi. Johtokunta esitti samalla, että valtuusto ottaisi rakennusainetta koskevan kysymyksen uudellen käsiteltäväkseen, perustellen tätä esitystä sillä, että puusta tehty koulurakennus ei ainoastaan supistaisi pihamaan pinta-alaa, vaan vaatisi tontista suuremman alan kuin rakennusjärjestyksen mukaan puurakennus sai peittää, jota vastoin kaksikerroksinen kivirakennus samalla kuin se vaatisi pienemmän maa-alan olisi sisältä tilavampi, kestävämpi ja vaatisi vähemmän ylläpitokustannuksia ja tulisi näistä eduista huolimatta arkkitehti Höijerin laskelman mukaan ainoastaan n. 15,000 markkaa kalliimmaksi kuin vastaava puurakennus.

Asiaa uudestaan esiteltäessä kaupunginvaltuusto lähetti³⁾ sen valiokuntaan, johon valittiin⁴⁾ vtt Borg ja Ärt sekä arkkitehti Th. Decker. Lausunnonsaan tämä valiokunta puolestaan kannatti sekä koulu- että ulkokuonerakennuksen teettämistä kivistä ja huomautti m. m., että oli sitäkin tärkeämpää kiinnittää huomiota kivirakennuksen suurempaan kestävyyteen, koska yritykseen tarvittavia varoja ei ollut aikomus hankkia taksoituksella, vaan ottamalla laina, joten siis kustannukset jakautuisivat useille vuosille ja suurelta osalta joutuisivat tulevien sukupolvien kannettaviksi. Rakennusyrityksen aiheuttamat kustannukset valiokunta siinä tapauksessa arvioi n. 82,000 markaksi. Valiokunta ehdotti, että kansakoulujohtokuntaa kehoitettaisiin antamaan laatia ja lähettämään valtuustolle yksityiskohtaiset piirustukset ja kustannusarvio pääasiallisesti arkkitehti Höijerin laatiman, kivitaloa tarkoittavan luonnospiirustuksen mukaisesti, mutta osin noudattamalla mahdollisimman suurta säästäväisyyttä ulkonaaisessa koristelussa ja osin ottaen huomioon, että mikäli se mainittavitta kustannuksista kävi päinsä, koulurakennuksen yläkerrokseen vievä porraskäytävä oli tehtävä mukavammaksi ja siihen järjestettävä levähdystasanteita sekä että jos perustus sen salli, koulurakennuksen alle holvattuihin kellareihin oli rakennettava tarpeelliset halkojen säilytys-tilat, mutta ulkokuonerakennusta sen sijaan vastaavasti pienennettävä.

¹⁾ Valt. pöytäk. 29 p. lokak. 12 §. — ²⁾ S:n 19 p. marrask. 7 §. — ³⁾ S:n 18 p. jouluk. 4 §. — ⁴⁾ S:n 20 p. jouluk. 8 §.

Kaupunginvaltuusto otti asian uudestaan käsiteltäväkseen vuoden 1879 talousarviota järjestellessään ja päätti¹⁾ tällöin luopuen rakennusainetta koskevasta aikaisemmasta päätöksestään, että kansakoulurakennus ulkokuone-rakennuksineen tehtäisiin kivistä, ja merkitsi mainitun vuoden talousarvioon rakennusyritystä varten 82,000 markan suuruisen määrärahan, jota varten otettaisiin laina kansakoulujen rahastoista. Osin valiokunnassa, osin valtuustossa talousarviota käsiteltäessä kansakoulujohtokunnan puoltamia luonnospiirustuksia vastaan esitettyjen huomautusten johdosta valtuusto samalla päätti kehoittaa johtokuntaa antamaan laatia rakennusta varten uudet seikka-peräiset piirustukset ja kustannusarviot, joita laadittaessa oli omistettava kohtuullista huomiota esitetyille huomautuksille ja toivomuksille sekä muuten, mikäli se määrärahaa ylittämättä kävi päinsä, koulurakennukseen sovitettava yksi tai useampia koulusaleja aikaisemmin määrättyjen neljän lisäksi.

Keittohuoneen ja pikikeittiön rakennuttaminen Sörnäsiin. Vuonna 1877 nutta satamajärjestystä laatimaan asetetun valiokunnan²⁾ ehdotuksesta³⁾ valtuusto päätti⁴⁾ antaa sopiviin paikkoihin Sörnäsiin ensi tilassa rakentaa puisen satamakonttorirakennuksen, joka sisältäisi konttorihuoneen ja vartijanhuoneen ja olisi siten järjestetty, että siihen vastedes voitiin yhdistää satamamestarin ja satamapalveluskunnan asuinhuoneistot, sekä kivisen keittohuoneen, jossa olisi kaksi osastoa, toinen ruoan ja toinen öljyn, pien y. m. s. keittämistä varten. Rahatoimikamarille annettiin sen ohessa tehtäväksi yksissä neuvoin satamamestarin ja kaupungininsinöörin kanssa laatia ja antaa valtuustolle ehdotus näiden rakennusten sijoittamisesta, luonnospiirustukset ja likimääräiset kustannusarviot sekä ehdotus tarkoitukseen tarvittavien varojen hankkimistavasta.

Rahatoimikamarin vuoden 1879 talousarvioehdotuksessa tekemän esityksen mukaisesti kaupunginvaltuusto mainitun vuoden talousarviota järjesteltäessä myönsi⁵⁾ 5,000 markan määrärahan tiilisen keittohuoneen rakentamiseksi Sörnäsiin sekä 2,000 markkaa erikoisen pikikeittiön aikaansaamiseksi sinne, jota vastoin satamakonttorirakennuksen teettämistä koskevan päätöksen toteuttaminen siirrettiin toistaiseksi.

Uusien kaupustelukojujen rakennuttaminen n. s. narinkkamymäläin läheisyyteen. Lukuisat kaupusteluliikettä harjoittavat henkilöt olivat vuonna 1877 anoneet maistraatilta lupaa kaupusteluliikkeen harjoittamiseen lähinnä Simonkadun ja venäläisen sotaväen harjoituskentän välillä sijaitsevia n. s. narinkkamymälöitä olevissa taloissa tai kojujen pystyttämiseen tätä tarkoitusta varten mainittujen kojujen edustalle. Rahatoimikamarin maistraatille antamassaan lausunnossaan esitettyä sen mielipiteen, että kaupungin tosin oli tarpeen mukaan rakennettava kojuja kaupusteluliikettä varten, mutta että tällaisia myymälöitä tai kojuja ei enää ollut pystytettävä puheena olevaan paikkaan, johon n. s. narinkkamymälät olivat sijoitetut ainoastaan väliaikaisesti, maistraatti uskoi asian kaupunginvaltuustolle, jonka tuli ratkaista, rakentaisiko kaupunki ehdotettuun tai johonkin muuhun paikkaan kaupusteluliikettä varten aiottuja myymälöitä tai kojuja, koska hakijain anomukseen saada itse niitä rakentaa ei voitu myöntyä. Valtuusto lähetti⁶⁾ sen jälkeen asian valiokuntaan, johon kuuluivat⁷⁾ vtt Sandberg, Heimberger ja Sanmark ja joka sittemmin sai⁸⁾ käsiteltäväkseen myöskin juutalaisen seurakunnan

¹⁾ Valt. pöytäk. 28 p. jouluk. 1 §. — ²⁾ Ks. s. 305. — ³⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 10. —

⁴⁾ Valt. pöytäk. 28 p. toukok. 1 §. — ⁵⁾ S:n 28 p. jouluk. 1 §. — ⁶⁾ S:n 30 p. huhtik. 11 §.

— ⁷⁾ S:n s:n 19 §. — ⁸⁾ S:n 14 p. toukok. 15 §.

esimiehen J. Weintroppin tekemän ehdotuksen, että 80 uutta kolmeen siipirakennukseen sovitettua kaupustelukojua rakennettaisiin joko Arkadian teatterin taakse, Bohnhoffin huvilaan kuuluvalle maalle, tai kaasulaitoksen taakse Rautatientorille, silloiseen halkojenmyyntipaikkaan.

Sen johdosta antamassaan mietinnössä ¹⁾ valiokunta myönsi, että narinkkamyymlöille luovutettu paikka kenties ei ollut kaikiksi ajoiksi sopivin, mutta koska niitä varten ei ollut käytettävissä sopivampaa paikkaa ja varsinkin koska ehdotettu kaasulaitoksen takana oleva paikka myöhemmin todennäköisesti tarvittiin rautateiden tarpeisiin eikä sitä siis ollut luovutettava tähän tarkoitukseen, valiokunta puolestaan ei voinut yhtyä rahatoimikamarin kantaan, jonka mukaan myymäläin luvun tarpeelliseksi havaittu lisääminen siirtyisi kenties kaukaiseenkin tulevaisuuteen siitä huolimatta, että myymälät kohdakkoin siirrettäisiin muualle. Päinvastoin valiokunta, koska narinkkamyymlöistä viimeksi toimitetussa huutokaupassa oli saatu erittäin runsas vuokra, yli 600 markkaa jokaisesta, ja paikka tarjosi mahdollisuuden tarpeellisiin lisärakennuksiin, oli katsonut olevan syytä rakentaa sille uusia myymälöitä, jotka sijoitettaisiin siten, että ne entisten kanssa muodostivat yhtenäisen rakennusryhmän. Valiokunta oli senvuoksi hyväksynyt kaupungininsinöörin valiokunnan ehdotuksesta laatiman asemapiirroksen, jonka mukaan uudet myymälät, luvultaan 20, rakennettaisiin osin pitkin Annankadun jatketta kulmittain vanhoja myymälöitä vastaan, osin niiden suuntaan Simonkadun luoteisviivaa myöten. Kaikilla uusilla myymälöillä tuli olla ovet ja porraskäytävä sisäpuolelta, niin että muodostui suorakulmion kolme toisiinsa liittyvää sivua, ja tämän kulmion neljäs, myymäläin ja esplanaadin välisen avoimen paikan puoleinen sivu jäisi rakentamatta, mutta varustettaisiin harvalla aitauksella ja portilla. Täten koko tämä näköjään välttämätön kauppaliike saataisiin keskitetyksi helposti valvotulle suljetulle alueelle. Tämä järjestely kävisi myöskin kaupungille halvimaksi, rakennuskustannukset kun oli arvioitu ainoastaan n. 800 markaksi myymäläلتä ja niistä vastedeskin voitiin laskea saatavan verraten huomattavat tulot. Niin monen myymälän kuin ehdotettujen 80:n rakennuttaminen tässä yhteydessä voisi sitävastoin käydä kaupungille melko epäedulliseksi, koska silloin sen lisäksi, että perustamiskustannukset kävisivät sangen raskaiksi, myöskin vuokrat todennäköisesti tuntuvasti alenisivat.

Asiaa esiteltäessä kaupunginvaltuusto valiokunnan ehdotuksen mukaisesti päätti ²⁾ kehoittaa rahatoimikamaria niin pian kuin kamari katsoi sen sopivaksi rakennuttamaan narinkkamyymläin edustalla olevalle paikalle mainitun asemapiirroksen mukaisesti 20 uutta kaupustelukojua ottaen huomioon, että niiden rajakkaisten katujen puoleiset takasivut eivät saaneet olla liian rumentavat sekä että rakennusryhmän esplanaadin puoleisten päiden välille rakennettiin harva aitaus portteineen. Sen ohessa annettiin kamarille tehtäväksi aikanaan antaa valtuustolle ehdotus rakennusyritystä varten tarpeellisten varain hankkimisesta.

Tavaravajain rakennuttaminen. Eräs kaupunginvaltuuston asettama valiokunta oli vuonna 1875 antamassaan mietinnössä ³⁾ puoltanut tavaravajain rakennuttamista kaupungin höyrylaivalaitureille, mutta valtuusto oli silloin lähettänyt ⁴⁾ asian valiokuntaan kehoittaen sitä laatimaan mietintöön liitetyt piirustukset uudestaan. Tämän johdosta valiokunta oli pyytänyt kaupungin-

¹⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 14. — ²⁾ Valt. pöytäk. 28 p. toukok. 9 §. — ³⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 28 v:lta 1875. — ⁴⁾ Ks. s. 42.

insinööriä laatimaan uudet Eteläsataman eteläiselle laiturinhaaralle rakennettavaksi aiotun tavaravajan luonnospiirustukset, joissa oli otettava huomioon eräitä valiokunnan ensimmäistä ehdotusta vastaan esitettyjä huomautuksia. Kaupungininsinöörin annettua valiokunnalle uudet luonnospiirustukset kustannusarvioineen, jonka mukaan vajan rakennuskustannukset alenisivat 9,600 markasta 8,500 markkaan, valiokunta valtuustolle lähettämässään lausunnossa ehdotti, että toistaiseksi rakennettaisiin ainoastaan mainittu yksi tavaravaja pääasiallisesti uusien piirustusten mukaisesti sekä että rahatoimikamaria kehoitettaisiin suorituttamaan työ ja antamaan valtuustolle ehdotus tarkoitukseen tarvittavien varojen hankkimisesta. — Asiaa esiteltäessä valtuusto kuitenkin ottaen huomioon valtiollisen tilanteen, joka ei antanut varmoja takeita siitä, että maa säästyisi sekaantumasta kohtalokkaaseen sotaan, päätti¹⁾ jättää suunniteltua rakennusyritystä koskevan kysymyksen toistaiseksi ratkaisematta.

Myöhemmin läänin kuvernööri vaati kaupunginvaltuuston lausuntoa tullinyljihoitokunnan tekemästä ehdotuksesta, joka koski tavarapaviljonkien rakentamista Eteläsataman laitureille. Valtuusto lähetti²⁾ tämän asian rahatoimikamariin, jonka tuli antaa lausunto ehdotuksesta ja tällöin ottaa huomioon myöskin edellä mainitun valiokunnan samasta asiasta aikaisemmin antama mietintö ja ehdotus. — Kamarin lausuntoa ei annettu vuoden varrella.

Kaupungin omistamien Katajanokan talojen purkaminen. Annettuaan toimittaa katselmuksen kaupungin Katajanokalla olevissa taloissa, joiden vuokrakausi päättyi kesäkuun 1 p:nä, rahatoimikamari katselmusmiesten ehdotuksen mukaisesti esitti kaupunginvaltuustolle, ettei Katajanokan talojen n:ot 66, 67 ja 68 sekä 10, 70, 71, 72 ja 73 enää vuokrattaisi kaupungin laskuun, vaan että ne purettaisiin, kolme ensiksi mainittua Kauppakadun piakkoin tapahtuvan järjestelyn johdosta, viisi jälkimmäistä, koska ne oli todettu erittäin rappeutuneiksi ja huonomaineisten, niissä salakapakkaliikettä harjoittavien henkilöiden pesäpaikoiksi. Kamarin esitykseen myöntyen valtuusto päätti³⁾ antaa kamarille tehtäväksi purkaa edellä mainitut talot sekä tavallista järjestystä noudattaen antaa vuokralle muiden kaupungin omistamien, toistaiseksi säilytettävien Katajanokan talojen n:ot 14, 84 ja 86 huoneistot.

Optillisen lennättimen järjestäminen Tähtitorninvuorelle. Kontra-amiraali A. Melan oli asianomaisten sotilasviranomaisten toimeksiannosta anonut maistraatilta lupaa sotatarkoituksiin aiotun optillisen lennättimen ynnä vartijantuvan rakentamiseen Tähtitorninvuorella olevan tähtitieteellisen observatorion viereen. Tämän johdosta maistraatti oli alistanut läänin kuvernöörin ratkaistavaksi, eikä anomukseen voitaisi myöntyä ehdoin, että lennätin asema ynnä vartijantupa heti kun sodanvaarasta oli päästy, poistettaisiin ja paikka luovutettaisiin takaisin kaupungin käytettäväksi. Kuvernöörin tämän johdosta annettua valtuustolle tilaisuuden lausua asiasta mielipiteensä, valtuusto päätti⁴⁾ kuvernöörille osoitetussa lausunnossa tuoda esiin, että valtuusto, jolle kyseisen paikan väliaikaisen käytön määrääminen tuntui kuuluvan, oli pitänyt arveluttavana optillisen lennätinlaitoksen sijoittamista paikkaan, missä sen oli pakko vetää vihollisen huomio puoleensa ja missä se voi saattaa ei ainoastaan observatoriorakennusta, vaan myös osan kaupunkia alttiiksi vihollisen tulelle, minkä vuoksi valtuusto anoi, että kuvernööri asianomaisille sotilasviranomaisille esittäisi, että mainitulle laitokselle valittaisiin

¹⁾ Valt. pöytäk. 1 p. huhtik. 3 §. — ²⁾ S:n 18 p. jouluk. 1 §. — ³⁾ S:n 14 p. toukok. 5 §.

⁴⁾ S:n s:n 10 §.

ja valtuustolle luovutettavaksi ehdotettaisiin toinen paikka, joka ei aiheuttanut mainittuja haittoja.

Kuvernööri ilmoitti kuitenkin sen jälkeen maistraatille osoitetussa kirjelmässä kontra-amiraali Melanin häneltä Suomen sotilaspiirin esikunnan välityksellä vaaditussa selityksessä huomauttaneen, että Tähtitorninvuori kaikista kaupungin alueella olevista paikoista tarjosi laajimman näköalan yli sekä Suomenlahden, kaupunkia ympäröivien saarien ja Suomenlinnan linnoitusten että itse kaupungin ja sen muiden ympäristöjen, minkä perusteella sitä oli käytetty samaan tarkoitukseen myöskin vuosien 1853—56 sodan aikana, sekä että paikalle jo oli rakennettu eräs rakennus lennätintä varten. Näin ollen ja koska myöskin kenraalikuvernööri oli yhtynyt kontra-amiraali Melanin lausuntoon, kuvernööri kehoitti maistraattia hankkimaan kaupunginvaltuuston suostumuksen optillisen lennätinlaitoksen ja vartijantuvan rakentamiseen vuorelle.

Asiaa uudestaan esiteltäessä kaupunginvaltuusto päätti¹⁾ kuvernöörille lähetettävässä vastauskirjelmässä lausua, että asian silloisessa vaiheessa ei enää ollut kysymys lennätinlaitoksen perustamista Tähtitorninvuorelle koskevan anomuksen hyväksymisestä tai epäämisestä, vaan siitä, oliko rakennuksen, joka jo oli pystytetty odottamatta, että valtuusto asiaankuuluvalla tavalla luovuttaisi paikan käytettäväksi, toistaiseksi annettava jäädä paikoilleen vai oliko se heti poistettava. Itse asian suhteen valtuustolla ei ollut ollut syytä luopua aikaisemmin lausumastaan mielipiteestä, että pitäisi voida löytää toinen paikka, joka aiheuttamatta kaupungille erityistä vaaraa sopisi mainittuun tarkoitukseen, sillä vaikkakin kontra-amiraali Melanin selityksessä lausuttiin, että kyseiseltä paikalta avautui mitä laajin näköala, ei silti ollut selvitetty, että oli mahdollonta löytää toista paikkaa, joka tarjoaisi riittävän laajan perspektiivin. Koska kuitenkin olojen kehitys antoi perustellun aiheen otaksua, ettei optillista lennätintä tarvittaisi sotatarkoituksiin, valtuusto tahtoi ainoastaan kunnioittavasti pyytää, että mainittu laitos vartijantupineen poistettaisiin niin pian kuin rauha voitiin katsoa turvatuksi, olletikin koska se rumensi paikkaa.

Huoneiston vuokraaminen väliaikaiselle kuumesairaalalle. Koska tautisuuden kaupungissa pelättiin lisääntyvän, terveyslautakunta anoi kaupunginvaltuustolta valtuuksia perustaakseen väliaikaisen kuumesairaalan vuoden ajaksi kesäkuun 1 p:stä lukien ja vuokratakseen sitä varten Punavuorenkadun talossa n:o 6 sijaitsevan, 10 huonetta käsittävän huoneiston, johon voitaisiin sijoittaa n. 30 sairasvuodetta ja joka oli saatavissa 3,000 markan vuosivuokrasta. Sitten kun rahatoimikamari, johon asia oli lähetetty²⁾, oli ehdottanut lautakunnan esityksen hyväksyttäväksi, valtuusto päätti³⁾ antaa kamarille tehtäväksi vuokrata kyseisen huoneiston mainittuun tarkoitukseen tarjotuun ehdoin ja ehdotetuksi ajaksi.

Kansankirjaston lukusalin laajentaminen. Ilmoittaen, että kansankirjaston lainausaikaa ja sen yhteydessä olevan lukusalin aukio'oaikaa oli pidennetty tunti kumpaakin, kansankirjaston ja lukusalin toimikunta estääkseen tungosta syntymästä lukusalissa anoi valtuuksia vuokratakseen, jos siihen ilmaantui tilaisuus, lukusalille huoneen tai kaksi lisää sen silloisen huoneiston yhteydestä. Valtuusto myöntyi⁴⁾ tähän anomukseen.

Rakennuskonttorin muutto toiseen huoneistoon. Rahatoimikamarin esi-

¹⁾ Valt. pöytäk. 28 p. kesäk. 4 §. — ²⁾ S:n 16 p. huhtik. 17 §. — ³⁾ S:n 14 p. toukok. 4 §. — ⁴⁾ S:n 29 p. marrask. 9 §.

tyksestä kaupunginvaltuusto päätti¹⁾, että rakennuskonttori siirrettäisiin silloisesta sopimattomaksi havaitusta huoneistosta, eräästä raatihuoneen kolmannen kerroksen huoneesta, kaupungininsinööri H. Th. Tallqvistin Aleksanterinkadun talossa n:o 7 sijaitsevaan yksityisasuntoon kuuluvaan suureen huoneeseen, johon oli erityinen sisäänkäytävä Fabianinkadulta ja jonka kaupungininsinööri 650 markan vuosivuokrasta luovutti rakennuskonttorille. Kaupunki vuokrasi huoneen aluksi vuoden ajaksi, ja rakennuskonttorin entisen, raatihuoneessa olevan huoneiston kaupungin vankila kamarin ehdotuksen mukaisesti sai haltuunsa.

Tullikamarin huoneiston kaasuvalaistus. Kaupunginvaltuuston evättyä²⁾ tullinhoitaja, hovineuvos J. E. Jerngrenin anomuksen, että kaupunki kustantaisi tullikamarin huoneiston kaasuvalaistuksen, ja kuvernöörin vahvistettua²⁾ valtuuston päätöksen tullinhoitaja Jerngren oli senaattiin valittanut kuvernöörin päätöksestä. Valtuusto, jolta senaatti tämän johdosta pyysi asiasta selitystä, päätti³⁾ senaatille toistaa saman, mitä aikaisemmin kuvernöörille annetussa selityksessä oli tuotu esiin, ja alistaa senaatin ratkaistavaksi, ansait-siko valitus huomiota. Myöhemmin maistraatti ilmoitti⁴⁾, että senaatti hyläen hovineuvos Jerngrenin valituksen oli vahvistanut valituksen aiheena olleen valtuuston päätöksen.

4. Muut kaupungin kiinteää omaisuutta koskevat asiat.

Kaupungin kiinteän omaisuuden katselmus. Vakinaisen valmisteluvaliokunnan ehdotuksesta kaupunginvaltuusto päätti⁵⁾ valita kolme henkilöä toimittamaan kunnallisasetuksen 72 §:ssä mainitun kaupungin kiinteän omaisuuden katselmuksen, jonka tuli tapahtua kertomusvuoden kuluessa. Katselmusmiehiksi valittiin⁶⁾ vtt Grönqvist, Margelin ja Sandberg. Myöhemmin ensiksi mainittu ilmoitti⁷⁾, että katselmusta kaupungin kiinteän omaisuuden luetteloiden puutteesta ei ollut voitu toimittaa, mutta että katselmusmiehet suorittaisivat tehtävänsä heti kun tällaiset luettelot ehdittiin saada laadi-tuiksi rahatoimikamarissa.

Vesijohdon loppukatselmus. Osakeyhtiö Neptunin ilmoitettua kaikkien kaupungin vesijohdon rakennustöiden valmistuvan heinäkuun kuluessa kaupunginvaltuusto vesijohtotöiden valvontalautakunnan ehdotuksesta päätti⁸⁾ valita kaksi katselmusmiestä kaupungin puolesta toimittamaan johdon loppukatselmuksen ja koetteluun. Katselmusmiehiksi valittiin ensin⁹⁾ insinööri E. L. Bergroth ja kaupungininsinööri H. Th. Tallqvist sekä myöhemmin¹⁰⁾, ensin mainitun anomuksesta saatua vapautuksen¹¹⁾ tästä tehtävästä, viipurilainen insinööri G. Törnudd, ja heidän varamieheksensä vt Moring. Osakeyhtiö Neptun oli sillävälän puolestaan valinnut katselmusmiehiksi insinöörit E. Lekven ja R. Kolsterin. Puheenjohtajakseen katselmusmiehet yhteisesti kutsuivat lakitieteenkandidaatti E. Öhmanin.

Toimitettuaan loppukatselmuksen, johon vt Moring insinööri Törnuddin ilmoitettua esteen hänen sijastaan oli ottanut osaa, katselmusmiehet antoivat kaupunginvaltuustolle kertomuksen toimittamastaan Helsingin vesijohdon

¹⁾ Valt. pöytäk. 30 p. huhtik. 7 §. — ²⁾ Ks. s. 255. — ³⁾ Valt. pöytäk. 12 p. maalisk. 8 §. — ⁴⁾ S:n 28 p. kesäk. 5 §. — ⁵⁾ S:n 29 p. tammik. 6 §. — ⁶⁾ S:n 12 p. helmik. 15 §. — ⁷⁾ S:n 18 p. jouluk. 13 §. — ⁸⁾ S:n 18 p. kesäk. 11 §. — ⁹⁾ S:n s:n 19 §. — ¹⁰⁾ S:n 28 p. kesäk. 14 §. — ¹¹⁾ S:n s:n 9 §.